

Каталог - 2018

**ХАРКІВСЬКИЙ
ОСІННІЙ МАРАФОН
ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені А. С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ «ЛАДО»

*З нагоди 110-річного ювілею Л.І. Божович (1908-1981),
115-ї річниці з дня народження П.І. Зінченка (1903-1969)
та О.М. Леонтьєва (1903-1979)*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

27 жовтня 2018 року

Харків – 2018

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Кузнєцов Марат Амiрович, доктор психологiчних наук, професор кафедри практичної психологiї Харкiвського національного педагогiчного унiверситету iменi Г.С. Сковороди

Панок Вiталiй Григорович, психологiчних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психологiї i соцiальної роботи

Романовський Олександр Георгiйович, доктор педагогiчних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогiки i психологiї управління соцiальними системами Національного технічного унiверситету «ХПІ»

Рекомендовано до друку Вченою радою Харкiвського національного педагогiчного унiверситету iменi Г.С. Сковороди, протокол № 7 від 25.10.2018 року

ХАРКIВСЬКИЙ ОСIННIЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГIЙ: матеріали наук.-практ. конф., м. Харкiв, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ iменi Г.С. Сковороди. Харкiв: Дiса плюс, 2018. 304 с.

ISBN 978-617-7645-34-3

У збiрнику представлено матеріали науково-практичної конференцiї «**ХАРКIВСЬКИЙ ОСIННIЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГIЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорiєнтацiї та просвiтництва новiтніх розробок у галузi психотехнологiї, представлених на теренах України.

Перша частина збiрника мiстить **Каталог психотехнологiї** новiтніх авторських розробок розвивальних, психокорекцiйних, діагностичних, тренiнгових програм, методик, технiк тощо, iнформацiя про які подана у виглядi анотацiй.

У другiй частинi розміщено тези доповiдей, які мiстять результати науково-практичних розробок учасникiв конференцiї.

Матеріали конференцiї вiдзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психологiї.

Для науковцiв, викладачiв, аспiрантiв та магістрантiв, студентiв гуманiтарних спецiальностей, практичних психологiв, вихователiв, соцiальних та медичних працiвникiв.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редакцiї.

ISBN 978-617-7645-34-3

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ iменi Г.С.Сковороди, 2018
© Колектив авторiв, 2018
© Сльчанiнова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2018
© Фоменко К.І. (обкладинка), 2018

Частина 2. ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Аркатова О. С. Формування терміну «життєві стратегії» у психології.....	97
Артеменко В.І. Особливості особистості вагітної жінки	98
Бабатіна С.І. Явище «людського фактору» та його вплив на професійну діяльність майбутніх фахівців річкового та морського транспорту.....	102
Бабатіна С.І., Бостан Л.В. Взаємозв'язок стилів сімейного виховання та агресивної поведінки в підлітковому віці	105
Бабатіна С.І., Міщенко В.С. Аналіз конструктів життєвого шляху та життєвої перспективи у контексті життєтворення особистості	108
Базалій О.А. Становлення узгодженого уявлення про власне майбутнє у юнацькому віці	111
Балабай І. С., Малихіна О. Є. Вікова динаміка у розвитку обдарованості.....	113
Балинська М.В. Здоров'язберігаюча компетентність як запорука розвитку особистості та збереження психологічного здоров'я педагога та його учнів	115
Беляєва К.Ю., Коханова О.О. Формування психологічної готовності старшокласників до ЗНО з історії України	117
Білоцерківська Ю.О., Новрузова А.Е. Особливості психологічного сприйняття часу дорослої людини	118
Бочелюк В. Й. Профілактика професійного вигорання держслужбовців	119
Бужинська С. М., Бойченко А. О. Синдром емоційного вигорання студентів: психологічний аспект.....	122
Бурейко Н.О. Вікові та психологічні особливості студентів-білінгвів	124
Галата О.С. Навчальна завзятість та її залежність від самоорганізації діяльності студентів та школярів.....	126
Ганаго Г.Ю. Програма розвитку позитивного фону та саногенного мислення працівників сфери обслуговування.....	129
Ганущак Р., Сенік О. До проблеми визначення збалансованої часової перспективи	131
Гога Н.П. Проблемы формирования социального мышления студентов поколения «Z»	133
Гончар Н.О. Стереотипи ставлення до людей з особливими потребами як ключова проблема впровадження інклюзивної освіти	137
Гребенюк Н.О., Беляєва К.Ю. Імідж педагога Нової української школи: психологічний аспект.....	138
Грицук О.В. Емоції в структурі професійної компетентності викладача закладу вищої освіти	140
Грянник Д.О. Місце емоцій у розвитку пізнавальних процесів школярів під час навчання.....	141
Гукасян К.О. Психологічні чинники розвитку психосоматичної компетентності матерів дітей з вадами розвитку.....	144
Даниленко Н.В. Особистісні чинники, що впливають на формування ставлення до здоров'я	146
Даниленко Н.М. Методичні підходи до дослідження ставлення до власної зовнішності в сучасній психології	149
Даніліч-Скакун А.А., Антонюк Є.С., Сопільняк В.С. Психологічний аналіз шляхів звільненості від невпевненості	151
Дзюбич О.М. Поняття та проблема булінгу.....	153

Аркатова О.С.

*Національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди,
м. Харків*

ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНУ «ЖИТТЄВІ СТРАТЕГІЇ» У ПСИХОЛОГІЇ

В умовах глобальних соціальних змін, коли трансформації в різноманітних сферах суспільного життя впливають не тільки на мікросоціальні процеси, але й відображаються на особистому житті людей, змінюють їх цінності, норми, культуру, дослідження життєвих стратегій набуває особливого значення.

Термін «життєві стратегії» було запропоновано Шарлотою Бюлер (1933). Вона розглядала життєвий шлях особистості як індивідуальне та особисте життя в динаміці. Індивідуальний психологічний розвиток Ш.Бюлер аналізувала в світлі підсумків життя і реалізації внутрішньої сутності людини. Людське життя вона представляла як процес становлення цільових структур особистості. Головною рушійною силою розвитку Ш.Бюлер вважала потребу особистості в самоздійсненні. При цьому самоздійснення розуміється як підсумок життєвого шляху, коли «цінності і цілі, до яких людина прагне свідомо чи несвідомо отримали адекватну реалізацію». Але разом з тим самоздійснення можна розглянути і як процес, який в різні вікові фази може виступати то як добре самопочуття, то як переживання завершення дитинства, то як самореалізацію. Повнота самоздійснення, зазначала Ш.Бюлер, залежить від здатності особистості ставити цілі, які найбільш адекватні її внутрішній суті.

На противагу Ш.Бюлер, С.Л.Рубінштейн розглядав поняття «життєвий шлях» не як рух людини вперед, а як рух особистості в гору, до вищих, більш досконалих і кращих форм людської сутності. На думку С.Л.Рубінштейна життєвий шлях – це історія становлення особистості в певному суспільстві, яка підпорядкована соціальним закономірностям. Життєвий шлях особистості не тільки відображає закономірності громадського способу життя, скільки втілює і індивідуалізує ці закономірності.

К.А. Абульханова-Славська сформувала більш точне визначення поняття «Життєві стратегії», в якому головною ознакою є не самовдосконалення, а індивідуальні особливості людини. Вона визначила його як здатність проектувати життя з урахуванням своїх індивідуальних особливостей, типовим особистості, і як засіб розв'язання суперечностей між зовнішніми і внутрішніми умовами життя, перетворення умов, ситуацій життя відповідно до цінностей людини.

Виходячи з цього визначення, можна виділити три основні ознаки життєвих стратегій: вибір способу життя, вирішення протиріччя «хочу/маю» і створення умов для самореалізації та творчого пошуку.

Ю.М.Різник ті Є.А.Смирнов розглядають поняття «життєві стратегії» як спосіб свідомого планування і проектування людиною свого життя за

допомогою поетапного формування її майбутнього, тобто формування певної життєвої перспективи.

На відміну від вищевказаної думки є ідея О.С.Васильєвої та Е.А.Демченко про те, що «життєва стратегія» – це такий спосіб життя, система цінностей і цілей, реалізація яких дозволяє людині зробити його життя найбільш ефективним.

З точки зору П.Г. Постнікова «життєва стратегія» – це цільовий орієнтир всієї освітньої системи, необхідний для створення умов, які сприяють гармонійному розвитку особистості школяра на різних етапах здобуття освіти, впливаючи на формування його життєвої позиції і усвідомлення учнями свого життєвого покликання, визначення ними способів реалізації поставлених цілей в житті.

О.А. Вороніна, під стратегією життя розуміє індивідуальний спосіб проектування і реалізацію людиною життєвих цілей у часовій перспективі з урахуванням своїх ціннісних орієнтацій, смислів власного життя.

Р.А. Плаєва і І.І. Савіна запропонували своє авторське визначення. В цьому визначенні життєва стратегія – це усвідомлено заплановані і спроектовані найближчі і віддалені життєві плани особистості на майбутнє. Вони базуються на термальних і інструментальних цінностях – цілях і умовах, що сприяють її самопросуванню і підвищенню рівня якості життя, та поставлені відповідно до її індивідуальних інтелектуально-творчих можливостей, життєвого досвіду і дозволять людині зайняти активну суб'єктивну життєву позицію.

Розглядаючи зазначені погляди дослідників «життєвих стратегій», це поняття можна згрупувати за такими ознаками, як зосередженість на самопросуванні особистості, термальні і інструментальні цінності і цілі, створення умов для поліпшення якості життя, планування майбутнього.

Артеменко В.І.

*Національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків*

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ВАГІТНОЇ ЖІНКИ

Психологічна готовність до материнства і методи її формування набувають останнім часом все більшу актуальність серед проблем психології розвитку. Це пов'язано як із зростанням демографічних проблем, наприклад, зниженням потреби в дітях, про що попереджають соціологи, зростанням девіантного материнства, числа відмов від дитини і тому подібне. З іншого боку, подібний інтерес обумовлений увагою до проблем особового розвитку дорослої жінки, у тому числі, у зв'язку з її новою роллю – роллю матері.

Під час вагітності у більшості жінок змінюється ставлення до оточуючих, вони по-особливому реагують на зовнішні і внутрішні подразники. Ще складніше виглядає ситуація, коли вагітність